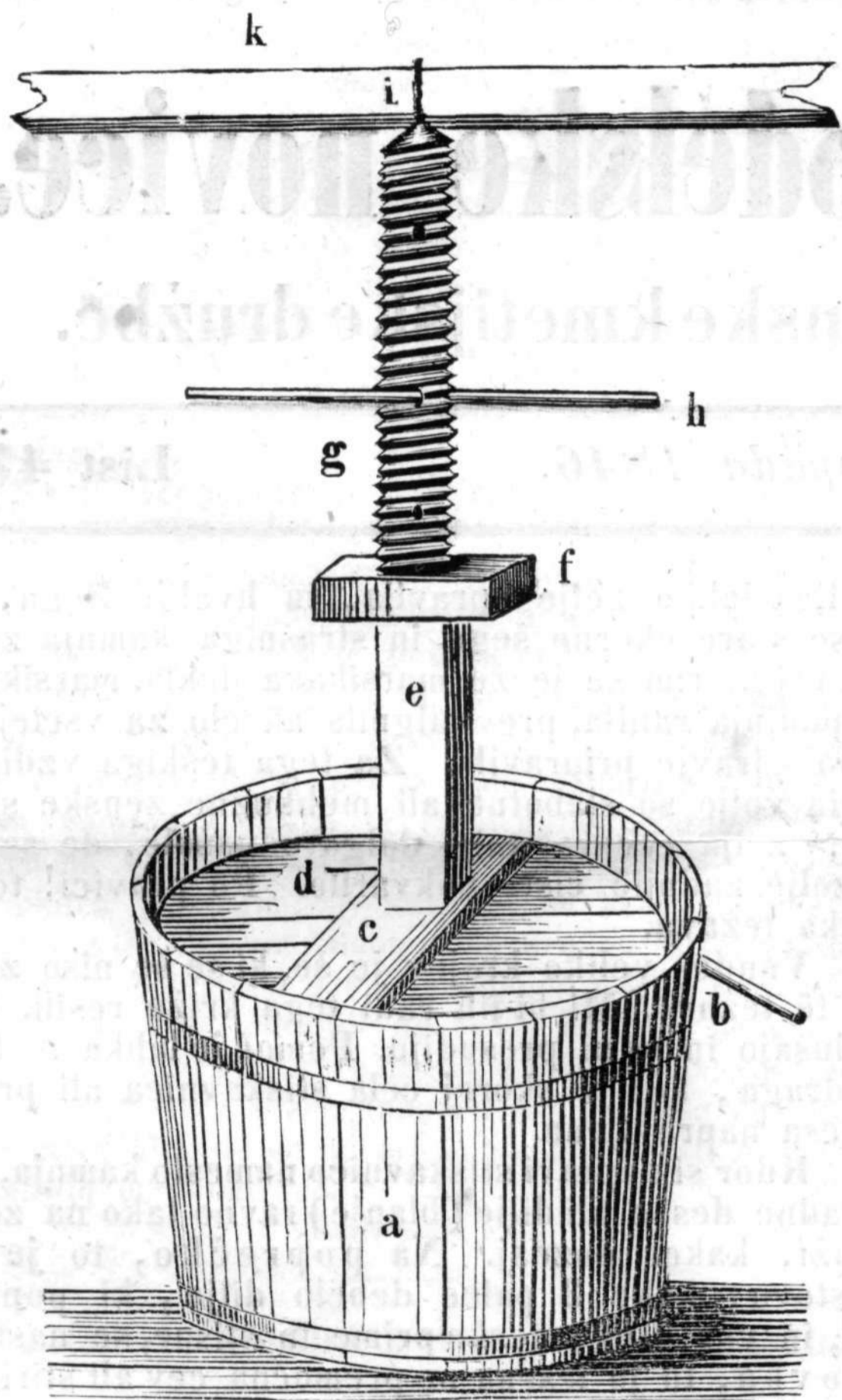

pripravno luknjico, v katero pisek ali cevko vtaknejo. Po ti se voda sama odcedi v pristavljeno posodo. Kadar že zelje in voda niže stopi, zadelajo ali zabijejo zgornjo luknjico (do drugiga leta) in novo niže navertajo i. t. d. Za teh luknjic voljo pa doga vunder dolgo terpi, predenj je treba nove namestiti. Dokler so še po šefih to kisló vodo vlačili, si je marsikaka ženska sušnico ali kakšno drugo pljučno bolezin navlekla za vse žive dni. — Kadar že zelje tako nisko v kadi stopi, da sta tulovka in vertilo prekrtaka, se mora pod tulovko kakšín snažen péncložiti.

Kar bravcam sama beseda ni zadosti razjasnila, jim bo pa podoba živo pred oči postavila.

a je doga; **b** je cevka v dogi; **c** je poprečka; **d** so navadne deske; **e** je štirivoglatni žleb, v katerim vertilo od znotraj gori in doli gre; **f** je žmék; **g** je vertilo; **h** je železni količek; **i** je lunjek; **k** pa je tramič.

Živkov.

Od kod imajo desetine, tlaka in gosposkini davki svoj začetek?

(Dalje.)

Per Slovanih ali Slovenih so šege starih časov bolj tamné; vunder je gotovo, de tiste terde sužnjosti, kakor per nekterih družih narodih, za hlapce per njih ni bilo, in de je večidel vsak na svojim kosu zemlje kmetoval; sej so oni od nekdej nar raji polje obdelovali. Pozneje, ko njih zgodbe bolj znane postanejo, se najdejo na eni strani tudi manjši posestniki popolnoma sami svoji (plemeniti); veliko pa tacih kmetov, ki so bili višim plemenitnikom, grofam in knezam, s svojim životam lastni, kar je zdaj le v malokterih deželah viditi. Kolikor je pa Slovenov pod nemško vladarstvo prišlo, je bil njih stan po nemških postavah vladan. Per nas, to je na Kraju-

skim, Koroškim in Štajarskim so posebno nemške pravice veljale; in ni pozabiti, koliko je stan kmetov od miloserčnih avstrijskih vladarjev v poslednjih časih polajšan in zboljšán. Pod cesarico Marijo Terezijo so bili davki bolj v red djani (Rectificatorium); potem pisano, kako de naj se vžitne (mitne) zemlje v kupne spreminé. Cesar Jožef II. je tudi lastnini z životam (Leibeigenschaft), kjer se je še našla, po svojih deželah konec storil. Dan današnji je pa še per vsih gosposkinih davkih, desetinah in tlakah peti del odpisan, in s tem je kmetu veliko polajšan njegov davek.

Perstaviti je, kako de tudi cerkve in duhovni gospodje imajo kmete, desetine in davke v posestvi. Ko je keršanska véra jela med nemškimi in slovenskimi rodovi gospodovati, so kralji, vojvodi in knezi tudi cerkvam podelili veči ali manjši posestva s kmeti in davki, ali pa same desetine, de bi se božje hiše mogle v dobrim stanu ohraniti, in cerkveni služabniki spodobno preživiti. Kar zlasti desetine vtiče, so bile cerkvam že tudi po rimskih postavah, po izgledi stare zaveze, perpisane, in to so še pozneji deželske in duhovske postave zaterdile; in tako se je zgodilo, de v nekterih krajih, kjer je šel deseti del perdelkov deželski gosposki, se je deveti del dal cerkvi. Kjer pa cerkve taciga posestva niso dobile, se jim je po drugih potih, posebno z bero (kollekturo) pomagalo.

(Konec sledí.)

Popis perve sadne razstave v Ljubljani.

(Dalje.)

Gregor Bernik, kmet iz Dobrave, je dal v razstavo žlahtnih robačev in gambovcov, lepih čebularjev in sivk in pa pozimskih hrušk, ki se „krote“ imenujejo. — Gosp. Juri Pajk, Ljubljanski tesarski mojster in na vse strani pridni mož, je poslal žlahtnih Saksonskih pozimskih puternic in pa kutin. — Z veseljem smo sprejeli od častitljiviga gosp. Antona Ukmarja, fajmostra v Tomaji sicer le eno, pa silno lepo hruško, ki se po nemško „Winter-Königsbirne“ imenuje, in ktera je celi čas razstave zavoljo lične postave in lepe barve práv zlo slovéla. Slovenskiga imena te hruške letas nismo mogli zvediti. — Gosp. Dr. Struppi so iz verta c. k. kmetijske družbe na Poljanah 42 plemén jabelk, 9 plemén hrušk, nekaj lešnikov in orehov in pa 6 buč v razstavo poslali. Sadje družbniga verta je večidel žlahtniga rodú, iz kteriga zamore vsak sadjorejc na zbiranje cepičev dobiti. Imenovani vert bo pa vsako lelo čez dalje več žlahtnih sadunosnic rodil, kér si gosp. Dr. Struppi z gorečo ljubeznijo in na vso moč prizadevajo, žlahtno sadje pomnožiti, za ktero so si v ravno tem vertu nekdej žlahtni gosp. Vest z neutrudljivo skerbjo, za njim pa tudi gosp. profesor Kersnik, gosp. prof. Hlubek in gosp. Dr. Orel veliko prizadevali. Razun sadja so razstavili gosp. Dr. Struppi veličanskih buč, ki so po centu teške bile in ki so vsim ogledovavcam silno dopadle, posebno pa tistim kmetovavcam, ki se z rejo prešičev pečajo. Gospod dohtar so seme teh veličanskih buč iz Dunaja dobili in ga radi vsakimu zastonj podarijo, kdor ga imeti želi.

(Dalje sledí.)

Tomaz Jugovic, mizar v Stari Loki na Gorenskim.

Za marsikteriga prebrisaniga rokodelca še ne vémo, de ga v deželi imamo, in namesti de bi domačim mojstram kaj zaslužiti dali, pošiljamo rajši svoje petice v druge kraje, de dostikrat slabji blago draže plačamo. Veliko denarja je že šlo iz Krajskiga za pisane table (Parquettafeln), ktere se v tla gosposkih hiš vložujejo. Pri

Ljubljanski obertniski razstavi smo zvedili več mizarjev, ki take vložnice lepo izdeljujejo: eniga pa ni bilo zraven, ki se zamore po pravici mojster tega rokodelstva imenovati, in ta je Tomaž Jugovic, mizar pri fari v Loki. On je v krasno dvorano (Saal) Vithalmoviga koliseuma zvunej mesta v Ljubljani naredil pisane tla s tako ličnimi in enakomernimi vložnicami, de ena zraven druge tako leži, kakor de bi bile cele tla le iz eniga kosa narejene. Tu pač zamoremo reči, de delo mojstra hvali. Kér je tudi cena tega izdelka pravna, zasluži imé tega mojstra po deželi razglašeno biti, ki si bo gotovo prizadeval s svojimi izdelki našo pohvalo zaslužiti.

Vredništvo.

Dopis iz Koprivnika na Dolenskim.

Pretečeni tedin sim bil v neki družni možakov, ki so čudovite reči perpovedovali, de jim skorej verjéti nisim mogel. Perpovedovali so mi in me za pomén tega vpraševali, de semtertje namesto jeseni, se nam pomlad povračuje. V néki vasi, ne deleč od tukej, bôb, kteriga so miši si po luknjah za zimski preživež nanesle, zelení, pa kaj! cvete tudi in velik naraša. Ognjiti korún, kteriga so žene semtertje po njivah odbrale in za nikakoršino rabo zavèrgle, je ozelenel in tako visoko narastel, de ko bi zimski čas ne nastajal, bi ga bile z grobi obsule. Léska poka in zelen bérst poganja. Jez tega nisim mogel verjéti; pa domú gréde, se nekoliko po leševji ogledujem, in v svoj čud vidim, de možaki niso lagali. Vidil sim, de léskove mladike debéle bucke imajo, kakor v spomladanjskim časi; še domú sim jih nekaj pernésel in jih po hiši kazal okrog.

Kaj bo iz tega? Dobro ali hudo? Bog nar bolj vé, v kteriga rokah smo vsi in cela natóra! Jez takole mislim: De natóra norí. — Ali mislim, de zima ji bo kmalo rogé potokla, in njeni narosti konec storila!

Pri nas je korún bolj bolan, kakor pak gnjil; akoravno ga je res obilo ljudém pognjilo. Répa in zelje sta tukej kakor korún v eni osoji dozorela, vender pa v kadéh, kakor so nas nekteri strašili, ne gnjijeta. Le po nekterih vaséh je ljudém naribana répa v kadéh sognjila. Res de repa in zelje nimata tiste krepkosti, kakor po navadi, ali vender sta dobre kislobe. Po hribih, to je stermih njivah, je tukej korún semtertje zdravši, kakor pak v ravnica in na debelim polji.

De je korún uši imel je res; pa de bi uši vzrok gnjilobe bile, je bôsa. Niso uši bile vzrok gnjilobe ne, ampak gnjiloba je bila vzrok uši. Kjer je gnjiloba, tam se tudi merčes dóbi.

Bog daj, de bi prihodnje léto vse drugači bilo. Letašnja spomlad nam je vsiga dosti obétala, pa se je pomalim skazala. Vina imamo dovelj, in tudi še dobriga. Škoda! de je o tergatvi preveč dežja bilo. Kdor ga je obilno in dobriga perdélal, se grozno ž njim baha in ga po 6 gold. véder, to je 40 bokalov, cení. Naj le baha kakor hoče z njim, saj se nam pomlad že naprej ponuja. — Mislim, kader bo njéni čas prišel, bo že dragolétnikom tèrnik na rivce zasadila! — M.

Dopis iz Kokre blizo Koroškiga.

Gospod A. Švener, fužinski oskerbnik, so nam unidan poslali zelšinih slovenskih imén, ki so na Koroški meji navadne, za ktere se Jim práv lepo zahvalimo. Pri ti priliki so nam tudi na znanje dali, de v Kokri in po celim Jezeri, kjer vedno čist in zdrav zrak prebivavce okrepčuje, je letas korúna gnjiloba hudo razsajala; zelje je večidel zdravo ostalo, pa tudi sadje popolnoma zdravo bilo in 4 tedne poprej, kakor druge leta dozorelo; ravno taka je bila tudi z žitam. Ljudjé nikdar ne pomnijo tako zgodne letine.

Oglas

milostljiviga Ljubljanskiga kneza in škofa
zastran Alojzjevša.

(Dalje.)

Naša sveta cerkev nam je po vesolnim Tridentinskim zboru nar bolj gotovo sredstvo v ta namen naznabila, kér je napravo duhovnih mladenšnic per vsaki škoffi ukazala (seja XXIII. od popravlj. pogl. 18.) in od tega s sledečimi besedami govorila:

„Kér je mladost, ako se práv ne napeljuje, silno „nagnjena k posvetnemu veselju, in kér nikdar popolnoma „in brez velike in posebne pomoči vsigamogočniga Boga, „v pravim duhovskim zaderžanji ne obstane, ako se že od „mladih let, preden še grešna razvada vsiga človeka ne „popači, v pobožnosti in sveti véri ne pervaja; zató sveti „zbor veleva, de so vse škoffijske, viši-škoffijske in vse „druge cerkve večiga iména zavezane, svojimu premo- „ženju in velikosti škoffije primerno število mladenčkov „iz mesta, iz škoffije, ali, ako jih ondi ni dobiti, iz cele „dežele v sobivališi, ki naj ga v ta namén blizo ime- „novanih cerkvá, ali v kakim drugim perpravnim kraji škof „odloči, hrániti, pobožno izrediti in v duhovskih vednostih „izučiti. V to sobivališe pa naj se vzamejo taki, ki so „saj dvanajst let stari in zakonsko rojeni, ki dovoljno brati „in pisati znajo, in kterih lastnosti in volja upanje dajo, „de se bodo cerkveni službi za zmirej vdali. Sveti zbor „hoče, de naj se zlasti ubogih otroci izvolijo, vender tudi „otrokam bogatih staršev sprejeme v mladenšnico ne „brani, ako se le s svojimi potroški živé, in v zaderžan- „nji kažejo, de hočejo Bogu in cerkvi služiti.“

Ako tudi postavimo, de bi se po dosedanjam ravnanji prava izreja mladosti tolikanj ne skazila, temuč de bi se, zraven potrebniga izobraženja duha, tudi spodobno življenje, pobožno mišljenje, in pravo zaderžanje učencov po móci doseglo; vender to še ni tista izreja, kakoršne za prihodnje duhovne želimo, in kakoršno zgorej oznanjene važne besede v Tridentu zbranih Očetov za potrebno spoznajo.

De mladi ljudjé — ktéri so prihodnji duhovni vodniki namenjeni zraven zvestiga opravljanja svoje službe, tudi ljudstvu v izgled tistih čednost biti, ki jih imajo učiti in razširjati — posebniga varstva in oskerbovanja svojiga zaderžanja potrebujejo, se tako malo more odreči, kakor de je zavoljo posebniga zatajevanja in mnogih zgubičkov, ki jih stan katoljskih mašnikov tirja, uterjevanja človeškiga počutstva in pokrepčevanja volje že od mladih let potreba, h čimur se po dosedanjih potih le slabo ali clo nikakoršino vodstvo, v duhovni mladenšnici pa, kakor jo je sveti Tridentinski zbor na znanje dal, dovoljno napeljevanje najde.

Vednosti se od učencov v sedanjih časih sploh čedalje več tirja. Jez taciga napredovanja nikjer in nikdar očital ali grajal ne bom, marveč še le želim, de tudi prihodnji služabniki cerkve, ki imajo v sredi vesolne posvetne učenosti za kraljestvo Božje delati, bi se te vednosti povlastili. Iz tega pa se ravno očitno previdi, de v bogoslovske šole namenjeni učenci latinskih in modroslovskih šol, ki so večidel le iz nižjih in srednjih stancv, in le prepogosto od nadlog in skerbí za živež v svojim izobraženji zaderževani, si bodo potrebne vednosti gotovo ložeje in obširniši pridobili, ako so v mladenšnici s vsim preskerbljeni in varvani, kjer imajo le s svojim naukam opraviti, in kolikor v ti reči sami ne dohajajo, zamorejo s pomočjo poménkov in vsakdanjiga ponovljeniga podučénja doseči.

Kér ves ves namen naše svete cerkve gre na zboljšanje človeštva po sveti véri in pobožnim djanji, in kér je tedej njena prava dolžnost, skerb iméti za izobraženje svojih k izpeljanju tega visokiga poklica odločenih služabnikov, to izobraženje pa, kakor tudi uno zastran